

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาในงานวิจัยเรื่องนี้ ซึ่งจะทำให้สามารถอธิบายตัวแปรที่ศึกษาเรื่องนี้ให้มีความชัดเจน และได้นำเสนอดังนี้

1. มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา
  - 1.1 ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา
  - 1.2 ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา
  - 1.3 มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21
  - 2.1 ความหมาย และความสำคัญของทักษะในศตวรรษที่ 21
  - 2.2 ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์
  - 2.3 ความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร
  - 2.4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21
3. บริบทสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยต่างประเทศ
  - 4.2 งานวิจัยในประเทศ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา

ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้วิจัยขอนำเสนอความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักวิชาการได้ให้ความหมาย ทั้งเหมือนกัน และแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

พระครูสมุห์บัญชา วฑฒโน (คันทรง) และพระครูกิตติญาณวิสิฐ (2559 : 81) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบวางแผนการปฏิบัติงาน กำหนดวิธีการดำเนินงานด้านวิชาการ ชุรการกิจกรรมควบคุมการเรียนการสอน จัดระเบียบให้เป็นไปตามระเบียบ โดยการนำเทคนิคใหม่ ๆ ทางการศึกษามาใช้ และเผยแพร่ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน พัฒนาสถานศึกษา และชุมชน รวมถึงตนเองด้วย

อาคม มากมีทรัพย์ (2556 : 44) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา โดยการนำสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามภารกิจของสถานศึกษา ซึ่งจะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีจรรยาบรรณ มีคุณธรรม และคุณลักษณะเฉพาะใช้กระบวนการบริหาร ที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร และองค์กรทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 (2556 : 73) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐ และเอกชน

เรืองยศ แวดล้อม (ออนไลน์. 2556) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ผู้ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 4) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า บุคลากรวิชาชีพ ที่รับผิดชอบในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา แต่ละแห่งทั้งของรัฐ และเอกชน

สมิท (Smith. 1974 : 101) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบ การบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่ง ทั้งของรัฐ และเอกชน

กอร์ดัน (Golton. 1983 : 210) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ตำแหน่งซึ่งเป็นผู้บริหารในหน่วยงานทางการศึกษา โดยมีลักษณะงานเกี่ยวกับการวางแผน การดำเนินงาน การประสานงาน การควบคุมดูแล และการนิเทศงานตลอดจนการติดตาม และประเมินผลงานด้านวิชาการ การปกครอง ชุรการหรือบริหารทั่วไป ความสัมพันธ์กับชุมชน และปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาหมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบ การบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งภายในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐ และเอกชน มีหน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับการวางแผน การประสานงาน การควบคุมดูแล และการนิเทศงาน การติดตาม และประเมินผล ตลอดจนต้องมีจรรยาบรรณ มีคุณธรรมมาใช้กระบวนการบริหาร จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรวิชาชีพที่จะขับเคลื่อน และนำพาให้สถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลที่สำคัญในการบริหารจัดการงานภายในสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยขอเสนอความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักวิชาการได้ให้ความสำคัญของผู้บริหารไว้หลากหลายทัศนะ ดังต่อไปนี้

พรหมพิริยะ พนาสนธิ และกรรพภา เจริญชันษา (2562 : 105 - 106) ได้กล่าวถึงความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งต่อความก้าวหน้าของสถานศึกษาทุกระดับ การที่ผู้บริหารจะดำเนินการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็น ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีความเชื่อถือ และความเชื่อมั่นในการบริหารงาน

ดาวรรณ ถวิลการ (2561 : 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า ในผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะธำรงไว้ซึ่งแนวคิดในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน มีการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ตามทิศทางนโยบายที่กำหนดจากส่วนกลาง ซึ่งการบริหารจัดการนั้น เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่สถานศึกษา

บัณฑิต คุณาวุฒิกร (2561 : 28) ได้กล่าวถึงความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารการศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาท ต่อการดำเนินงาน ในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมบังคับบัญชา และริเริ่มกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมาย เป็นผู้นำนโยบายและโครงการต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติ และเป็นผู้บ่งชี้ความสำเร็จของสถานศึกษา

อาคม มากมีทรัพย์ (2556 : 45) ได้กล่าวถึงความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญ นอกจากจะมีความรู้ ความสามารถแล้ว ยังจะต้องมีคุณธรรมในการบริหารงาน ที่จะขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายของสถานศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามทิศทางนโยบายที่กำหนดจากส่วนกลาง กำหนดนโยบายที่ใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา

มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์ ที่บ่งบอกถึงเกณฑ์ที่ควรจะเป็นของสิ่งนั้นทั้งในด้านปริมาณ หรือด้านคุณภาพ อีกทั้งยังสามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาให้แก่ผู้รับบริการ มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงเกณฑ์วิชาชีพของบุคคลที่ต้องการดำเนินในวิชาชีพผู้บริหาร โดยมาตรฐาน และเกณฑ์นี้ถูกกำหนด และประกาศโดย สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาดังนี้

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 (2556 : 66 - 70) กำหนดให้มีมาตรฐานวิชาชีพ 3 ด้าน ดังนี้

1. มาตรฐานความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดสำหรับผู้ที่เข้ามาประกอบวิชาชีพจะต้องมีความรู้ และมีประสบการณ์วิชาชีพเพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพ จึงจะสามารถขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเพื่อหลักฐานว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์พร้อมที่จะประกอบวิชาชีพทางการศึกษาได้ ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือมีคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีมาตรฐานความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพดังต่อไปนี้

1.1 มาตรฐานความรู้ ประกอบด้วยความรู้ ดังต่อไปนี้

1.1.1 การพัฒนาวิชาชีพ

1.1.2 การบริหารสถานศึกษา

1.1.3 ความเป็นผู้นำทางวิชาการ

1.1.4 หลักสูตร การสอน การวัด และประเมินผลการเรียนรู้

1.1.5 การประกันคุณภาพการศึกษา

1.1.6 กิจการ และกิจกรรมนักเรียน

1.1.7 คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ

1.2 มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

1.2.1 มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี หรือ

1.2.2 มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอน และต้องมีประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้าสาย หรือ หัวหน้างาน หรือ หัวหน้าหมวด หรือตำแหน่งบริหารอื่น ๆ ในสถานศึกษามาแล้ว ไม่น้อยกว่าสองปี

2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในวิชาชีพ ทำให้เกิดความชำนาญในการประกอบวิชาชีพทั้งเฉพาะด้าน และตามระดับคุณภาพของมาตรฐานการปฏิบัติงาน ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง หรือมีความชำนาญเพียงพอที่จะดำรงสถานภาพของการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพต่อไปได้หรืออย่างน้อยจะต้องมีการพัฒนาตามเกณฑ์ ที่กำหนดว่ามีความรู้ความสามารถ และกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องต่อใบอนุญาตทุก ๆ 5 ปี ซึ่ง ผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

2.1 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของผู้เรียน บุคลากร และชุมชน

2.2 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

2.3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมปฏิบัติงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ

2.4 พัฒนา และใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ

2.5 ปฏิบัติงานขององค์กรโดยเน้นผลถาวร

2.6 พัฒนาแผนงานขององค์กรให้มีคุณภาพสูง สามารถปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง

2.7 ดำเนินการ และรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ

2.8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

2.9 แสวงหา และใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

2.10 ร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์

2.11 เป็นผู้นำ และสร้างผู้นำทางวิชาการในหน่วยงานของตนได้

2.12 สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

3. มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายถึง ข้อกำหนดในการประพฤติตนของผู้ประกอบวิชาชีพ โดยมีจรรยาบรรณของวิชาชีพเป็นแนวทาง และข้อพึงระวังในการประพฤติปฏิบัติเพื่อดำรงไว้ซึ่งชื่อเสียง ฐานะ เกียรติ และศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติตนตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ ดังนี้

3.1 จรรยาบรรณต่อตนเอง

3.1.1 พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพบุคลิกภาพ ต้องมีวินัยในตนเอง และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอยู่เสมอ

3.2 จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

3.2.1 ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

3.3 จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

3.3.1 ต้องรัก เมตตา ช่วยเหลือเอาใจใส่ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

3.3.2 ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

3.3.3 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

3.3.4 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อการเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ

3.3.5 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

3.4 จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

3.4.1 พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

3.5 จรรยาบรรณต่อสังคม

3.5.1 พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สรุปได้ว่า มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง มาตรฐานวิชาชีพที่ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลดีต่อผู้รับบริการอันถือเป็นเป้าหมายหลักของการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ มีความเป็นผู้นำทางวิชาการและมีความรู้ด้านการบริหารสถานศึกษา มีความรู้เรื่องกิจการและกิจกรรมนักเรียน มีความรู้เรื่องหลักสูตร การสอน การวัดและ

ประเมินผลการเรียนรู้ มีความรู้เรื่องคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ มีความรู้เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี หรือ มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนและต้องมีประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้าสาย หรือ หัวหน้างาน หรือ หัวหน้าหมวด หรือตำแหน่งบริหารอื่น ๆ ในสถานศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี

2. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึง ข้อกำหนดที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ มีการตัดสินใจดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของผู้เรียน บุคลากร และชุมชน มีการพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถแสดงศักยภาพในปฏิบัติงานได้เต็มความสามารถ ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาแผนงานของสถานศึกษาให้มีคุณภาพสูง สามารถเกิดประสิทธิผลแก่สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์ มีการดำเนินการ และรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ปฏิบัติงานของสถานศึกษาโดยเน้นผลถาวรและยั่งยืน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์ ผู้นำและสร้างผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษาของตนได้

3. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน หมายถึง ข้อกำหนดที่ผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษามีวินัยในตนเอง รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอแสดงถึงความ รัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริตต่อวิชาชีพ แสดงถึงความรัก เมตตา เอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจให้บริการด้วยความจริงใจ ให้บริการด้วยเสมอภาคทั้งต่อศิษย์ และผู้มารับบริการ ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกัน และกันอย่างสร้างสรรค์ ให้บริการโดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม ยึดมั่นในระบบคุณธรรม และสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21

ความหมายและความสำคัญของทักษะในศตวรรษที่ 21

ได้มีผู้ให้ความหมายและความสำคัญของทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้

ศุภาศินี สุขสำราญ (2561 : 120 - 121) กล่าวว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 หมายถึง องค์ความรู้ ทักษะ และสมรรถนะของบุคคลที่ใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง ในปัจจุบัน โดยกำหนดเป็นแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้าง รูปแบบและแนวทางในการปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพของบุคคลสู่สังคมในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย 3 ทักษะดังนี้

1. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หมายถึง การมีความคิดสร้างสรรค์ โดยการคิด พัฒนา ปรับ ใช้ นวัตกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดพัฒนาเสริมสร้างคุณค่าทางความคิดและสติปัญญาประกอบการใช้เหตุผล การคิดอย่างเป็นระบบ มีความละเอียด รอบคอบ วิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์และตัดสินใจได้ถูกต้อง สามารถแก้ไขปัญหาได้ตามสถานการณ์ รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นเห็นคุณค่าของการทำงานเป็นทีม

2. ทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง การที่บุคคลได้เรียนรู้ และปรับตัวเพื่อรับ ถึงการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยสามารถปรับตัวตามบทบาทหน้าที่ ให้ความยอมรับชอบ สามารถจัดระบบการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยึดหยุ่นในการทำงาน มุ่งมั่นพัฒนาตนเอง สู่ความเชี่ยวชาญ การเป็นมืออาชีพโดยรู้จักการกำหนด มีการวางแผนปฏิบัติงานมุ่งสู่ความสำเร็จ มีความสามารถในการสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมเพื่อพัฒนางาน มีความสัมพันธ์ที่ดี กับเพื่อนร่วมงานยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล มีทักษะในการประสานงานที่ดี

3. ทักษะการใช้สารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี หมายถึง การเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล เข้าใจวิธีการใช้และการผลิตสื่อเพื่อให้ตรงกับเป้าประสงค์ที่กำหนด มีความรู้ความเข้าใจต่อการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และเหมาะสมใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ เพื่อการวิจัย โดยมีความรู้พื้นฐานที่จะประยุกต์ใช้สารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีตามกรอบแห่ง คุณธรรมจริยธรรมที่มีข้อมูลหลากหลายรอบด้าน

ศุทธิวรรณ ดันดิรจนาวงศ์ (2560 : 2845 - 2846) กล่าวว่า ทิศทางการจัดการศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 ควรพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพด้วยกระบวนการเรียนรู้ สังคมแห่งการเรียนรู้ และบ่งชี้เงื่อนไขให้บุคคลได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ 21 โดยการฝึกอบรมการสืบสานทางวัฒนธรรม การถ่ายทอดความรู้ ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้าง องค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม เป็นทักษะแห่งอนาคตใหม่ที่ต้องพัฒนาผู้เรียนที่ให้เป็น เยาวชนยุคใหม่ในยุคดิจิทัลได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนเพื่อการเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม

สมหมาย อ่ำคอนกลอย (2556 : 6-7) กล่าวว่า การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสถานศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และความรู้สาระวิชาหลัก (Core Subjects) ซึ่งประกอบด้วย ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านสื่อสารสนเทศ และเทคโนโลยี และทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม

วิจารณ์ พานิช (2555 : 15) กล่าวว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 ต้อง “ก้าวข้ามสาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” นักเรียนต้องเรียนรู้ได้เองหรือพูดใหม่ว่า ครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก ในการเรียนรู้ ให้นักเรียนรู้จักการเรียนรู้แบบลงมือทำ

สรุปได้ว่า ความหมายและความสำคัญของทักษะในศตวรรษที่ 21 หมายถึงทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ผู้บริหารต้องรับผิดชอบ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้มีความสำคัญกับความสัมพันธ์ของครูในสถานศึกษา รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเองคิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ ๆ ให้การสนใจต่อวัฒนธรรมในสถานศึกษา ปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้กับครูผู้สอน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะที่เตรียม เป็นที่ยอมรับของชาติอื่นเป็นเยาวชนยุคใหม่ในยุคดิจิทัลได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เกื้อหนุนให้ได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์

นักวิชาการ ได้กล่าวถึงความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

บัณฑิต คุณาวุฒิก (2561 : 28) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์หมายถึง บุคลิกภาพที่ดีที่ควรปลูกฝังให้มีอยู่ในตัว

จารุณี แก้วเอี่ยม (2557 : 52) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์หมายถึงลักษณะหรือคุณสมบัติที่ดีของผู้บริหาร เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ที่ให้ไว้ คุณลักษณะของผู้บริหารที่สามารถจะปฏิบัติให้ได้รับผลสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพนั้น

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2548 : 7) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม บุคลิก ลักษณะนิสัยที่ดีงาม

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 33) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลิกภาพที่ดีที่ควรปลูกฝังให้มีอยู่ในตัว

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 66, 253) ให้ความหมายคำว่า คุณลักษณะ คือ เครื่องหมายหรือสิ่งชี้ให้เห็นถึงความดีหรือลักษณะประจำตัวของบุคคล และ คำว่า พึงประสงค์ หมายถึง ต้องการ อยากได้ มุ่งหมาย มุ่งมั่น

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ ลักษณะประจำตัวที่ดีของบุคคลที่ชี้หรือบ่งบอกให้เห็นถึงจุดมุ่งหมาย ความต้องการของบุคคลที่แสดงออก ให้บุคคลทั่วไปได้เห็นหรือสังเกตได้

จากความหมายข้างต้น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะประจำตัว หรือคุณสมบัติที่ดีของบุคคล บุคลิกภาพที่ดี ที่ควรปลูกฝังให้มีอยู่ในตัวของบุคคลนั้น และแสดงออกให้บุคคลทั่วไปได้เห็นหรือสังเกตได้ เพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ให้ไว้

ความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร

นักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารไว้ดังนี้

บัณฑิต คุณาฉกร (2561 : 28) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารไว้ว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษานับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการที่จะให้การบริหารสถานศึกษานั้น ๆ ประสบผลสำเร็จและมีความก้าวหน้าในการทำงานให้บรรลุสำเร็จตามวัตถุประสงค์

คัมภีร์พรรณ จันทรแก้ว และคณะ(2555 : 96) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารไว้ว่าเป็นความสามารถทำให้การบริหารงานบรรลุผลสำเร็จตามต้องการและเป็นแนวทางปฏิบัติงานในหน้าที่และการปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมของภารกิจและอำนาจหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา

จากข้อความข้างต้น ความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร เป็นสิ่งที่แสดงถึงความสามารถทำให้การบริหารงาน เป็นแนวทางการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง ทำให้การบริหารสถานศึกษานั้น ๆ ประสบผลสำเร็จและมีความก้าวหน้าในการทำงานให้บรรลุสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ ต่อผลลัพธ์การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยความสำคัญดังกล่าว คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ควรมีดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะแสดงออกมาให้สาธารณชนได้ทัศนะและยังเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงตัวตนของผู้บริหาร รวมถึงบ่งบอกถึงจุดมุ่งหมาย และความมุ่งมั่นของผู้บริหาร โดยในที่นี้ได้รวบรวมผู้ให้แนวคิดของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 หลายท่านทั้งเหมือนและแตกต่างกัน ดังนี้

อรวิ แสงทอง และรัตนา กาญจนพันธุ์ (2564 : 98 - 101) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ไว้ 8 ด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม คือ ความซื่อสัตย์สุจริตในหน้าที่การงาน มีความเมตตา กรุณา ยุติธรรมต่อผู้ร่วมงาน มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
2. ด้านบุคลิกภาพ คือ พัฒนาตนเอง ให้มีความน่าเชื่อถือ พุดจาน่าฟัง อ่อนน้อมถ่อมตน
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์ คือ การเข้าใจในการบริหารงานและการจัด การศึกษา มีใช้เทคนิค และวิธีการใหม่ ๆ
4. ด้านการเป็นผู้นำ คือ การรู้จักใช้อำนาจอย่างเหมาะสม สามารถสร้างความเคารพ ความศรัทธา จนเป็นที่ รักและนับถือของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ และจงใจให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานจนสำเร็จได้
5. ด้านความริเริ่มสร้างสรรค์ คือ การสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการปฏิบัติงาน และมีการให้คำแนะนำแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างสร้างสรรค์
6. ด้านการติดต่อสื่อสาร คือ การมีทักษะและความสามารถในการสื่อสารที่ดี และพัฒนาการบริหารจัดการในด้านการติดต่อสื่อสารให้มีความสะดวก รวดเร็วและลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและใช้ในการจัดการเรียนการสอน
7. ด้านการสร้างชุมชน คือ การให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกับสังคมและชุมชน สร้างความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง
8. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ คือ การมนุษยสัมพันธ์ดี กับเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความจริงใจ เป็นกันเอง พุดคุยพบปะกับผู้ร่วมงานเป็นประจำ รับฟังความคิดเห็นหรือปัญหาของผู้ร่วมงาน ใส่ใจในเรื่องของหน้าที่การงานของผู้ร่วมงาน ยกย่อง ให้เกียรติผู้ร่วมงาน รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา

สายชล มัตถะปะโทวานิช ประเสริฐพร และอดุลย์ พิมพ์ทอง(2564 : 66) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ไว้ 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ คือ ความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษา เปิดโอกาสให้กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันในสถานศึกษา

2. ด้านความซื่อสัตย์ และคุณธรรม คือ ความประพฤติตนด้วยความสุจริต ยึดหลักนิติธรรมในการปฏิบัติงาน ตรงไปตรงมาในการทำงาน ความโปร่งใส ตรวจสอบได้

3. ด้านการสื่อสาร และทักษะการใช้เทคโนโลยี คือ การติดต่อประสานงานและประชาสัมพันธ์กิจกรรม มีการเผยแพร่ เป็นผู้สื่อสารที่มีประสิทธิภาพกับชุมชน ผู้ปกครองและนอกสถานศึกษา

4. ด้านการเป็นนักคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ คือ การพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ประสบการณ์และทักษะในการคิดอย่างสร้างสรรค์ มีความสามารถนำผลการวิเคราะห์มาประยุกต์ใช้

5. ด้านการมุ่งมั่นและพากเพียร คือ มีความมุ่งมั่น ทุ่มเท รับผิดชอบต่อหน้าที่ กระตือรือร้น

6. ด้านการสร้างเครือข่ายชุมชน คือ การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและรับรู้ในการดำเนินงานของโรงเรียน การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ โดยใช้เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ

วาสนา สุขหนองบัว และชนมณี ศิลาบุญกิจ (2564 : 170 - 171) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการคิดเชิงนวัตกรรม คือ ความสามารถในการจำแนก แยกแยะข้อมูลข่าวสารได้อย่างละเอียด รอบคอบ ใช้เหตุผลในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร คือ ความสามารถในการนำนวัตกรรมเทคโนโลยี มาใช้ในการบริหาร การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการ มีการนำข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษาของตนเอง มีปฏิบัติงาน แยกแยะข้อมูลสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ

3. ด้านวิสัยทัศน์ และการเป็นผู้นำ คือ ความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์สูง มีความสามารถในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

4. ด้านคุณธรรมจริยธรรม คือ มีการเสียสละ มุ่งมั่น ขยัน พากเพียร เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และมีความซื่อสัตย์สุจริตในหน้าที่ ประพฤติดี

ประภัสสร พะแดนนอก และอำนาจ ทองโปร่ง (2564 : 205) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ไว้ 8 ด้าน ดังนี้

1. ด้านภาวะผู้นำ

2. ด้านการสื่อสาร

3. ด้านการบริหารและจัดการ

4. ด้านการสร้างแรงจูงใจและเป็นแรงบันดาลใจ

5. ด้านการคิดวิเคราะห์
6. ด้านความยุติธรรมและการประเมินผลงาน ทีมงาน
7. ด้านวิสัยทัศน์และการสร้างนวัตกรรม
8. ด้านการสร้างความสัมพันธ์และสร้าง

อดิศร ศรีเมืองบุญ (2563 : 557) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านมนุษยสัมพันธ์
2. ด้านบุคลิกภาพ
3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม
4. ด้านความเป็นผู้นำ
5. ด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงาน

พระมหาวัชรพงษ์ สอนมณี และศันสนีย์ จะสุวรรณ (2563 : 45 - 46) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความสามารถในการตัดสินใจ
2. ด้านความสามารถในการจูงใจ
3. ด้านความรับผิดชอบ
4. ด้านสติปัญญาและความสามารถ
5. ด้านบุคลิกภาพ

กุลจิรา รักยงนคร (2563 : 343) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความมีมนุษยสัมพันธ์ คือ การสร้างความเชื่อมั่น การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ การสร้างเครือข่าย และ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
2. ด้านความสัมพันธ์กับงาน คือ การทำงานแบบบูรณาการ บริหารโดยเน้นคุณภาพ มองแบบองค์ในภาพรวม
3. ด้านการเป็นผู้นำที่พึงประสงค์ คือ การตระหนักรู้ ด้านวัฒนธรรมบรรยากาศและบริบท การจัดการความรู้ ทางสติปัญญา และด้านเทคโนโลยี
4. ด้านความมีวิสัยทัศน์ คือ การสื่อสารถึงวิสัยทัศน์ การสร้างวิสัยทัศน์ และการสร้างแรงบันดาลใจ
5. ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม คือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นวัตกรรม การผสมผสานเทคโนโลยี นวัตกรรมนำสู่เป้าหมาย ความท้าทาย และคิดอย่างจินตนาการ

พรสิริ ซ่อมแก้ว และสาโรจน์ เผ่าวงศากุล (2563 : 158 - 159) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ไว้ 8 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความซื่อสัตย์ คือ ผู้บริหารรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ ไม่เอาความลับของส่วนทางราชการ ไปเปิดเผยให้บุคคลอื่นรับรู้ และไม่หาประโยชน์จากองค์กร
2. ด้านกล้าตัดสินใจ คือ ผู้บริหารมีความกล้าคิด กล้าตัดสินใจใฝ่ใจ มีการติดตาม และประเมินผลงานที่มอบหมาย
3. ด้านสร้างความร่วมมือ คือ ผู้บริหารพร้อมที่จะสื่อสาร รับฟัง สนทนา กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
4. ด้านวิสัยทัศน์ คือ ผู้บริหารมีความสามารถในการกำหนดระบบในการบริหารจัดการ โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานอย่างสร้างสรรค์ และมีประสิทธิภาพ สามารถกำหนดเป้าหมาย และแผนงานมุ่งไปสู่เป้าหมายนั้น ได้อย่างชัดเจน และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล
5. ด้านคิดสร้างสรรค์ คือ ผู้บริหารมีวิธีปฏิบัติงานที่ดีหรือเป็นเลิศมีกระบวนการส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนสามารถสร้างสรรค์งานให้มีคุณภาพ และกล้าเปลี่ยนแปลง กล้าทดลองค้นพบสิ่งใหม่
6. ด้านก้าวทันเทคโนโลยีคือ ผู้บริหารมีทักษะในการใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับบุคคล เวลา และสถานที่ มีความทันสมัยไวต่อข้อมูลหรือการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ อยู่เสมอ มีติดตามข่าวสารทุกเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับงานของตนอย่างสม่ำเสมอ
7. ด้านเป็นต้นแบบที่ดี คือ ผู้บริหารเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมวิชาชีพ และทุกคนมีบุคลิกลักษณะที่เป็นแบบอย่างที่ดี
8. ด้านความเป็นผู้นำ คือ ผู้บริหารรู้จักแก้ปัญหาทั้งระยะยาว ระยะสั้น มีความสามารถในการปรับตัว เป็นผู้ที่กล้ารับผิดชอบที่เกิดจากการตัดสินใจ และยอมที่จะเปลี่ยนการตัดสินใจ

วิรัตน์ ไชยโคตร และคณะ (2563 : 184 - 186) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ คือ ผู้บริหารมีแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ พุดจาสุภาพใช้ภาษาถูกต้อง มีรับผิดชอบ และตรงต่อเวลา
2. ด้านความเป็นผู้นำ คือ ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำหลักประชาธิปไตยใช้ในการบริหาร เป็นแบบอย่างในการให้บริการกับสังคมและชุมชน เป็นแบบอย่างของการแสวงหาความรู้อยู่ในตลอดเวลา
3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม คือ ผู้บริหารปฏิบัติงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของครูบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชน

4. ด้านทักษะความรู้ในการบริหาร คือ ผู้บริหารมีความรู้ทักษะในการปฏิบัติราชการ พัฒนาครูผู้สอนในเข้าอบรม และพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ

5. ด้านมนุษยสัมพันธ์ คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญในการเข้าร่วมปฏิบัติงานในสถานศึกษา และในชุมชน มีความเป็นกันเอง มีความสนิทสนม และให้ความสำคัญกับครูและบุคลากรทุกคน อย่างเสมอภาค มีความเอาใจใส่ ให้คำแนะนำเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานศึกษาทำผิด

ซิดกมล ชะสุรินทร์ และคณะ (2562 : 43) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ในศตวรรษที่ 21 ไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านวิสัยทัศน์กว้างไกล
2. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ
4. ด้านคุณธรรม จริยธรรม
5. ด้านมนุษยสัมพันธ์

คณินนิตย์ กิจวิธิ (2561 : 36 - 39) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ไว้ 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความซื่อสัตย์ และคุณธรรม
2. ด้านความมุ่งมั่น และพากเพียร
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์
4. ด้านการสร้างเครือข่ายชุมชน
5. ด้านการเป็นนักคิดวิเคราะห์ และคิดอย่างสร้างสรรค์
6. ด้านการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี

ชยาภรณ์ จันทิ และหิรัญ ประสารการ (2560 : 311 - 312) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้ความสามารถทางในการบริหาร
2. ด้านวิสัยทัศน์
3. ด้านภาวะผู้นำ

4. ด้านมนุษยสัมพันธ์

จากทัศนะของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นตัวแปรกล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 การวิเคราะห์ที่กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 จากทัศนะนักวิชาการ

ตัวแปร	นักวิชาการ												รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1. ด้านวิสัยทัศน์	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	10
2. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	✓			✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	8
3. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	✓				✓		✓		✓		✓		5
4. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	✓	✓						✓		✓	✓		5
5. ด้านมนุษยสัมพันธ์	✓	✓	✓			✓		✓			✓		6
6. ด้านการตัดสินใจ					✓		✓						2
7. ด้านความซื่อสัตย์				✓	✓							✓	3
8. ด้านความรับผิดชอบ							✓						1
9. ด้านภาวะผู้นำ		✓	✓		✓	✓		✓	✓		✓		7
10. ด้านบุคลิกภาพ		✓			✓		✓	✓			✓		5
11. ด้านความรู้ ความสามารถในการบริหาร		✓	✓			✓	✓	✓					5
12. ด้านการคิดเชิงนวัตกรรม										✓			1
13. ด้านสังคมและชุมชน				✓							✓	✓	3
14. ด้านความมุ่งมั่นและพากเพียร				✓								✓	2
15. ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี				✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	7
16. ด้านการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม					✓				✓				2
17. ด้านความยุติธรรมและการประเมินผลงาน									✓				1

หมายเหตุ [1 = ชิดกมล ยะสุรินทร์ และคณะ (2562 : 43), 2 = วิรัตน์ไชยโคตร และคณะ (2563 : 184 - 186), 3 = ชยาภรณ์ จันทโท และหิรัญ ประสารการ (2560 : 311 - 312), 4 = คณิงนิตย์ กิจวิธิ (2561 : 36 - 39), 5 = พรสิริ ช่อมแก้ว และสาโรจน์ เผ่าวงศากุล (2563 : 158 - 159), 6 = กุลจิรา รักษนกร (2563 : 343), 7 = พระมหาวัชรพงษ์ สอนมณี และศันสนีย์ จะสุวรรณ (2563 : 45 - 46), 8 = อติศร ศรีเมืองบุญ (2563 : 557), 9 = ประภัศสร ผะแดนนอก และอำนาจ ทองโปร่ง (2564 : 205), 10 = วาสนา สุดหนองบัว และชนมณี ศิลาณุกิจ (2564 : 170 - 171), 11 = อรวี แสงทอง และรัตนา กาญจนพันธุ์ (2564 : 98 - 101), 12 = สายชล มัตตะปะ โทวานิช ประเสริฐพร และอดุลย์ พิมพ์ทอง (2564 : 66)]

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 จากทัศนชนักวิชาการ พบว่ามี 17 ตัวบ่งชี้ เมื่อพิจารณาความถี่ของตัวบ่งชี้ สรุปได้ว่า มีตัวบ่งชี้ 5 ตัวบ่งชี้ ที่มีความถี่สูง จำนวน 6 - 10 ความถี่ คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 4) ด้านภาวะผู้นำ และ 5) ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี มาเป็นตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านวิสัยทัศน์

ในด้านวิสัยทัศน์นั้น วาสนา สุดหนองบัว และชนมณี ศิลาณุกิจ (2564 : 170 - 171) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ด้านวิสัยทัศน์ คือ ความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์สูง มีความสามารถในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

อรวี แสงทอง และ รัตนา กาญจนพันธุ์ (2564 : 98 - 101) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ด้านวิสัยทัศน์ คือ การเข้าใจในการบริหารงานและการจัดการ การศึกษา มีใช้เทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ

สายชล มัตตะปะ โทวานิช ประเสริฐพร และอดุลย์ พิมพ์ทอง (2564 : 66) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ด้านวิสัยทัศน์ คือ ความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษา เปิดโอกาสให้กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันในสถานศึกษา

กุลจิรา รักษนกร (2563 : 343) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ด้านวิสัยทัศน์ คือ การสื่อสารถึงวิสัยทัศน์ การสร้างวิสัยทัศน์ และการสร้างแรงบันดาลใจ

พรสิริ ช่อมแก้ว และสาโรจน์ เผ่าวงศากุล (2563 : 158 - 159) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ด้านวิสัยทัศน์ คือ ผู้บริหารมีความสามารถในการกำหนดระบบในการบริหารจัดการ โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานอย่างสร้างสรรค์ และมีประสิทธิภาพสามารถกำหนดเป้าหมาย และแผนงานมุ่งไปสู่เป้าหมายนั้นได้อย่างชัดเจน และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า วิสัยทัศน์ หมายถึง การส่งเสริมให้ครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา วิเคราะห์ทิศทางของสถานศึกษา และการบริหารการเปลี่ยนแปลง การสร้างแรงบันดาลใจ สามารถ นำนโยบายสู่การปฏิบัติ มีความเข้าใจในบริหารงานและการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ในด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นั้น อรวี แสงทอง และรัตนา กาญจนพันธ์ (2564 : 98 - 101) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คือ การสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน และมีการให้คำแนะนำแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างสร้างสรรค์

สายชล มัตตะปะ โทวานิช ประเสริฐพร และอศุทธ์ พิมพ์ทอง (2564 : 66) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คือ การพัฒนาครู และบุคลากรให้มีความรู้ประสบการณ์และทักษะในการคิดอย่างสร้างสรรค์ มีความสามารถนำผลการวิเคราะห์มาประยุกต์ใช้

พรสิริ ช่อมแก้วและสาโรจน์ เฝางสกุล (2563 : 158 - 159) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์คือ ผู้บริหารมีวิธีปฏิบัติงานที่ดีหรือเป็นเลิศมีกระบวนการส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนสามารถสร้างสรรค์งานให้มีคุณภาพ และกล้าเปลี่ยนแปลง กล้าทดลอง ค้นพบสิ่งใหม่

กุลจิรา รักษาบุตร (2563 : 343) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นวัตกรรม การผสมผสานเทคโนโลยี นวัตกรรมนำสู่เป้าหมาย การท้าทาย และคิดอย่างจินตนาการ

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่าความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง การพัฒนาความคิด ทำสิ่งใหม่ มีจินตนาการ ใช้แนวคิดรูปแบบใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหา สามารถจำแนก แยกแยะข้อมูล ข่าวสาร และสถานการณ์ได้อย่างละเอียด รอบคอบ ทำงานโดยมีวัตถุประสงค์และผลลัพธ์เป็นฐาน มีการแสวงหาความรู้ กล้าคิด กล้าทำ และกล้าตัดสินใจ มีเหตุผล มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ ให้คำแนะนำแก่บุคลากรอย่างสร้างสรรค์ และใช้เหตุผลในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านมนุษยสัมพันธ์

ในด้านมนุษยสัมพันธ์นั้น อรวี แสงทอง และรัตนา กาญจนพันธ์ (2564 : 98 - 101) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ คือ การมนุษยสัมพันธ์ดี กับเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความจริงใจ

เป็นกันเอง พุดคุยพบปะกับผู้ร่วมงานเป็นประจำ รับฟังความคิดเห็นหรือปัญหาของผู้ร่วมงาน ใส่ใจในเรื่องของหน้าที่การงานของผู้ร่วมงาน ยกย่องให้เกียรติผู้ร่วมงาน รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา

วิรัตน์ ไชยโคตร และคณะ (2563 : 184 - 186) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ด้านมนุษยสัมพันธ์ คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญในการเข้าร่วมปฏิบัติงานในสถานศึกษาและในชุมชน มีความเป็นกันเอง มีความสนิทสนมและให้ความสำคัญกับครูและบุคลากรทุกคนอย่างเสมอภาค มีความเอาใจใส่ ให้คำแนะนำเมื่อผู้ได้บังคับบัญชาในสถานศึกษาทำผิด

กุลจิรา รัชยนคร (2563 : 343) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ คือ การทำงานแบบบูรณาการ บริหารโดยเน้นคุณภาพ มองแบบองค์ในภาพรวม

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การปฏิบัติ การนำความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์มาใช้ในการติดต่อการติดต่อ พุดคุยหรือประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ส่วนตัว และส่วนรวม มีความเป็นกันเอง เอาใจใส่ และให้ความสำคัญกับครู และบุคลากรทุกคน ให้คำแนะนำเมื่อผู้ได้บังคับบัญชาในสถานศึกษาทำผิด มีการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากร โดยให้การเกียรติและยกย่องผู้ร่วมงาน สร้างมิตรภาพ และรักษาสัมพันธภาพในสถานศึกษา สร้างความเชื่อมั่น การสร้างเครือข่าย ประสานงานกับครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และ สถานศึกษาอื่น ๆ จนเกิดความร่วมมือด้วยดีในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

4. ด้านภาวะผู้นำ

ในด้านภาวะผู้นำนั้น อรวี แสงทอง และรัตนา กาญจนพันธ์ (2564 : 98 - 101) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านภาวะผู้นำ คือ การรู้จักใช้อำนาจอย่างเหมาะสม สามารถสร้างความเคารพ ความศรัทธา จนเป็นที่ รักและนับถือของ ผู้ได้บังคับบัญชาได้ และจงใจให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานจนสำเร็จได้

วิรัตน์ ไชยโคตร และคณะ (2563 : 184 - 186) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ด้านภาวะผู้นำ คือ ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำหลักประชาธิปไตยใช้ในการบริหาร เป็นแบบอย่างในการให้บริการกับสังคมและชุมชน เป็นแบบอย่างของการแสวงหาความรู้อยู่ในตลอดเวลา

พรสิริ ช่อมแก้ว และสาโรจน์ เฝ่าวงศาคุล (2563 : 158 - 159) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ด้านภาวะผู้นำ คือ ผู้บริหารรู้จักแก้ปัญหากว่าที่ระยะยาว ระยะสั้น มีความสามารถในการปรับตัวเป็นผู้ที่กล้ารับผิดชอบผลที่เกิดจากการตัดสินใจ และยอมที่จะเปลี่ยนการตัดสินใจ

กุลจิรา รักษานคร (2563 : 343) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ไว้ ด้านภาวะผู้นำ คือ การตระหนักรู้ ด้านวัฒนธรรมบรรยากาศและบริบท การจัดการความรู้ทางสติปัญญา และด้านเทคโนโลยี

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การแสดงออกในการสร้างความเชื่อมั่น ความสามารถในการบริหารความเสี่ยง และจัดข้อขัดแย้ง เป็นแบบอย่างในการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหาร มีความเที่ยงธรรมเป็นแบบอย่างในการแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา มีความสามารถในการโน้มน้าวให้บุคลากรปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามและถูกต้องให้กำลังใจชมเชยยอมรับในผลสำเร็จของบุคลากร ให้ความสนใจสวัสดิภาพบุคลากร รู้จักวางแผนมอบหมายงาน และใช้คนให้เหมาะสมกับงาน การรู้จักใช้อำนาจอย่างเหมาะสม มีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีความรับผิดชอบสูง และมีพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

5. ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี

ในด้านด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีนั้น วาสนา สุธหนองบัว และชนมณี ศิลาณกิจ (2564 : 170 - 171) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี คือ ความสามารถในการนำนวัตกรรมเทคโนโลยี มาใช้ในการบริหาร มีการนำข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษาของตนเอง มีการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน แยกแยะข้อมูลสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ

อรวิ แสงทอง และรัตนา กาญจนพันธ์ (2564 : 98 - 101) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี คือ การมีทักษะและความสามารถในการสื่อสารที่ดี และพัฒนาการบริหารจัดการในด้านการติดต่อสื่อสารให้มีความสะดวก รวดเร็ว และลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน และส่งเสริมครูใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและใช้ในการจัดการเรียนการสอน

สายชล มัดตะปะโทวานิช ประเสริฐพร และอคุศลย์ พิมพ์ทอง (2564 : 66) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ด้านการสื่อสาร และทักษะการใช้เทคโนโลยี คือ การติดต่อประสานงานและประชาสัมพันธ์กิจกรรม มีการเผยแพร่ เป็นผู้สื่อสารที่มีประสิทธิภาพกับชุมชน ผู้ปกครองและองค์กรภายนอก

พรสิริ ช่อมแก้ว และสาโรจน์ เผ่าวงศากุล(2563 : 158 - 159) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ไว้ ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี คือ ผู้บริหารมีทักษะในการใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับบุคคล เวลา และสถานที่ มีติดตามข่าวสารทุกเรื่องราว

ที่เกี่ยวข้องกับงานของตนอย่างสม่ำเสมอ และมีความทันสมัยไวต่อข้อมูลหรือการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ อยู่เสมอ

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี หมายถึง การมีทักษะ และความสามารถในการสื่อสารที่ดี มีการนำนวัตกรรมเทคโนโลยี และข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย มาใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษา คิดต่อสื่อสารให้มีความสะดวก รวดเร็วและลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน มีการส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเครือข่ายชุมชน การเรียนรู้ออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะข้อมูลสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ พร้อมทั้งกระตุ้นและส่งเสริมครูในการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร และใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

ดังนั้น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 หมายถึงลักษณะเฉพาะของบุคคลที่มีการส่งเสริมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของผู้บริหาร ประกอบด้วย 5 ด้านดังนี้

1. ด้านวิสัยทัศน์ หมายถึง การเปิดโอกาสให้ครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา วิเคราะห์ทิศทางของสถานศึกษา และการบริหารการเปลี่ยนแปลง การสร้างแรงบันดาลใจ สามารถนำนโยบายสู่การปฏิบัติ มีความเข้าใจในการบริหารงาน และการจัดการศึกษา มีความสามารถในการใช้เทคนิค และวิธีการใหม่ ๆ เพื่อกระตุ้น แนะนำ ส่งเสริมบุคลากรภายในสถานศึกษาให้ดึงศักยภาพตนเองเกิดประโยชน์สูงสุด

2. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง การพัฒนาความคิด ทำสิ่งใหม่ มีจินตนาการ ใช้แนวคิดรูปแบบใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหา สามารถจำแนก แยกแยะข้อมูลข่าวสาร และสถานการณ์ได้อย่างละเอียด รอบคอบ ทำงานโดยมีวัตถุประสงค์และผลลัพธ์เป็นฐาน มีการแสวงหาความรู้ กล้าคิด กล้าทำ และกล้าตัดสินใจ มีเหตุผล มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ ให้คำแนะนำ แก่บุคลากรอย่างสร้างสรรค์ และใช้เหตุผลในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การปฏิบัติในการนำความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ มาใช้ในการติดต่อการติดต่อ พูดคุยหรือประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุ จุดประสงค์ส่วนตัว และส่วนรวม มีความเป็นกันเอง เอาใจใส่ และให้ความสำคัญกับครู และบุคลากรทุกคน ให้คำแนะนำเมื่อผู้ได้บังคับบัญชาในสถานศึกษาทำผิด มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากร โดยให้การเกียรติ และยกย่องผู้ร่วมงาน สร้างมิตรภาพ และรักษาสัมพันธภาพในสถานศึกษา สร้างความเชื่อมั่น การสร้างเครือข่าย ประสานงานกับครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และองค์กรอื่น ๆ จนเกิดความร่วมมือด้วยดีในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

4. **ด้านภาวะผู้นำ** หมายถึง การแสดงออกในการสร้างความเชื่อมั่น ความสามารถในการบริหารความเสี่ยง และขจัดข้อขัดแย้ง เป็นแบบอย่างในการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหาร มีความเที่ยงธรรมเป็นแบบอย่างในการแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา มีความสามารถในการโน้มน้าวให้บุคลากรปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามและถูกต้อง ให้กำลังใจชมเชยยอมรับในผลสำเร็จของบุคลากร ให้ความสนใจสวัสดิภาพบุคลากร รู้จักวางแผน มอบหมายงาน และใช้คนให้เหมาะสมกับงาน การรู้จักใช้อำนาจอย่างเหมาะสม มีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีความรับผิดชอบสูง และมีพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

5. **ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี** หมายถึง การมีทักษะ และความสามารถในการสื่อสารที่ดี มีการนำนวัตกรรมเทคโนโลยี และข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย มาใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษา ติดต่อบริการให้มีความสะดวก รวดเร็วและลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน มีการส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์สังเคราะห์ แยกแยะข้อมูลสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ พร้อมทั้งกระตุ้นและส่งเสริมครูในการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร และใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

สภาพทั่วไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 มีภารกิจหลักในด้านการส่งเสริม สนับสนุน และบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่รับผิดชอบ 4 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองจันทบุรี อำเภอท่าใหม่ อำเภอนายายอาม และอำเภอแก่งหางแมว มีข้อมูลสารสนเทศ ดังนี้

สถานที่ตั้ง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ตั้งอยู่เลขที่ 1 ถนนตากสิน ตำบลตลาด อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี รหัสไปรษณีย์ 22000 โทรศัพท์ : 0 3932 1088 โทรสาร : 0 3932 4212 Website : <https://www.chan1.net>

ส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามีดังต่อไปนี้

1. กลุ่มอำนวยการ
2. กลุ่มนโยบายและแผน

3. กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
4. กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์
5. กลุ่มบริหารงานบุคคล
6. กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
7. กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา
8. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
9. หน่วยตรวจสอบภายใน
10. กลุ่มกฎหมายและคดี

วิสัยทัศน์ (Vision)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็ง บริหารจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน สร้างโอกาสทางการศึกษาพัฒนาเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 เน้นการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายบนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม คู่ความสำเร็จตามแนวทางของศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

พันธกิจ (Mission)

1. สร้างโอกาสทางการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนขั้นพื้นฐานได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
2. พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะเด็กไทยในศตวรรษที่ 21
3. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ
4. พัฒนางองค์กรให้มีความเข้มแข็ง เน้นภาคีเครือข่ายบนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม น้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนมาเป็นหลักในการบริหารจัดการศึกษา

เป้าประสงค์ (Goals)

1. เด็กในวัยเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ทัวถึง และเท่าเทียม
2. ผู้เรียนเป็นคนดีมีคุณภาพ และมีคุณลักษณะเด็กไทยในศตวรรษที่ 21
3. ครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานตำแหน่ง และมาตรฐานวิชาชีพ
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความเข้มแข็ง เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีภาคีเครือข่ายบนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม
5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักในการบริหารจัดการศึกษา

ยุทธศาสตร์การพัฒนา (Devolvement Strategy)

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกระดับ

1.1 ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

1.2 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวินัยและจิตสาธารณะ ตามพระบรมราโชบายรัชกาลที่ 10 มีความเป็นพลเมืองดี ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้สมรรถนะและทักษะการเรียนรู้ตามคุณลักษณะเด็กไทยในศตวรรษที่ 21

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา

2.1 พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาสู่ความเป็นมืออาชีพ

2.2 เสริมสร้างปลูกจิตสำนึกในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 เสริมสร้างขวัญ กำลังใจ ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความปลอดภัย มั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาศูนย์แห่งการเรียนรู้และเครือข่ายความร่วมมือ

3.1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา บูรณาการทุกภาคส่วน

3.2 ส่งเสริมการใช้สื่อ เทคโนโลยีดิจิทัล และแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกระบวนการเรียนรู้

3.3 ส่งเสริม สนับสนุน คุณภาพชีวิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา

4.1 ส่งเสริมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในสังกัด มีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล

4.2 จัดรูปแบบการบริหารจัดการที่หลากหลาย โดยเน้นการสร้างความเข้มแข็งสู่ความเป็นเลิศ “STRONGER MODEL”

4.3 ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ “รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งสู่ความสำเร็จตามแนวทางของศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน STRONGER MODEL” เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สร้างความเข้มแข็ง ให้ผู้เรียนมีความรู้ สมรรถนะและทักษะการเรียนรู้ตามคุณลักษณะเด็กไทยในศตวรรษที่ 21

CHAN 1 STRONGER MODEL

S : Strategic Management การบริหารเชิงกลยุทธ์

T : Teamwork การทำงานเป็นทีม

R : Resource & Environment การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

O : Organization Development การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ

N : Nice Mind เป็นคนดีมีคุณธรรม

G : Good Governance ยึดหลักธรรมาภิบาล

E : Evaluation การประเมินผล

R : Report รายงานผล

ค่านิยม (Values)

“โปร่งใส แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มุ่งสู่คุณภาพ ขยายฐานความรู้ สู่ความเป็นเลิศ”

C : Check โปร่งใส

H : Hand แลกเปลี่ยนเรียนรู้

A : Act มุ่งสู่คุณภาพ

N : Network ขยายฐานความรู้

I : Excellent สู่ความเป็นเลิศ

อัตลักษณ์ (Identity)

“ชื่อสัตย์ สุจริต มีจิตบริการ”

จะเห็นได้ว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 (2564 : 85) ได้มีวิสัยทัศน์ (Vision) ในด้านการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน สร้างโอกาสทางการศึกษา พัฒนาเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 เน้นการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายบนพื้นฐานสังคม พหุวัฒนธรรมสู่ความสำเร็จตามแนวทางของศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงพันธกิจ (Mission) ที่ว่าด้วยการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ อีกทั้งเป้าประสงค์ (Goals) ที่ต้องการ ครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานตำแหน่ง และมาตรฐานวิชาชีพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สมเกียรติ และศักดิ์ศรีของการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยจะเห็นได้ว่า วิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) และเป้าประสงค์ (Goals) มุ่งเน้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

ไดซ์เฟาเซ็ท (Dyce Faucette. 2005 : 137) ได้ได้ศึกษาการรับรู้ประสิทธิภาพของคณะกรรมการนโยบายเกี่ยวกับมาตรฐานของผู้บริหารการศึกษาระดับชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมครูใหญ่ ผลการวิจัยพบว่าครูใหญ่มีความกระตือรือร้นในงานของพวกเขาในฐานะผู้นำของสถานศึกษาและพวกเขาเชื่อว่าระดับการเตรียมตัวของพวกเขายังไม่สมบูรณ์พอที่จะทำให้พวกเขาประสบความสำเร็จในการเป็นผู้นำของสถานศึกษา อาจกล่าวได้ว่ามาตรฐานของผู้บริหารการศึกษา ของคณะกรรมการนโยบายระดับชาติ ประกอบด้วยทักษะซึ่งครูใหญ่เชื่อว่าจะช่วยพวกเขาให้ประสบความสำเร็จในการเป็นผู้นำ แต่อย่างไรก็ดี โปรแกรมการศึกษาจะต้องมีความต่อเนื่องเพื่อเป็นหลักประกันว่าความเชี่ยวชาญในมาตรฐานเหล่านี้ได้ถูกจัดไว้แล้วอย่างเป็นระบบ ซึ่งทำให้มั่นใจได้ว่าจะผลิตผู้ผ่านการอบรมที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่าความรู้ที่ได้จากโปรแกรมการเตรียมตัวนี้ จะเป็นหลักประกันว่าผู้บริหารในรุ่นต่อไปได้รับการเตรียมตัวอย่างดีที่จะเริ่ม เข้าสู่ความท้าทายซึ่งไม่เพียงแต่ต้องการความผูกพันกับงานและการอุทิศตน เท่านั้น แต่ยังต้องการสมรรถนะและความเชี่ยวชาญในทักษะที่จำเป็นต่อความสำเร็จในหน้าที่ของพวกเขา

แพน โคนิเยน (Pankonien. 2005 : 114) ได้ศึกษาศูนย์ประเมินในฐานะรูปแบบของการพัฒนาทางวิชาชีพสำหรับผู้นำของสถานศึกษา จากผลการวิจัยผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพแก่ศูนย์ประเมิน คือ วางรูปแบบให้ศูนย์ประเมินทำการประเมินความรู้และทักษะที่จำเป็นในการเป็นครูใหญ่อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เขตการศึกษาควรให้ครูใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์อย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนการสร้างแผนพัฒนาวิชาชีพในศูนย์ประเมิน ผู้รับผิดชอบของศูนย์ประเมินควรจัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรของสถานศึกษาในเขตการศึกษา เรื่องการสอนงานที่มีประสิทธิภาพและทักษะการประสานงานที่ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและผู้รับผิดชอบของศูนย์ประเมินควรให้ความสำคัญกับบทบาทในการให้ข้อมูลย้อนกลับของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งถือเป็น

บ๊อททัมส์ และคณะ (Bottoms et.al. 2003 : 3) ได้ศึกษาเกณฑ์การคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพสูงให้มาบริหารจัดการสถานศึกษา สรุปได้ว่า ผู้บริหารควรมีลักษณะดังนี้ คือ เป็นผู้ทำงานที่มีประสิทธิภาพสูง มีพรสวรรค์ในการเป็นผู้นำ เข้าใจภารกิจของสถานศึกษา และชั้นเรียน รู้วิธีการทำงานร่วมกับคณะครูและบุคลากรของสถานศึกษา ให้การสนับสนุนครูให้ดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อยังประโยชน์ให้แก่นักเรียน

แบล็กมอร์ และบาร์ตี้ (Blackmore and Barty. 2006 : 2 - 19) ได้ศึกษาเกณฑ์การคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาในระบบการศึกษาของประเทศออสเตรเลีย ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นภาพลักษณ์ของสถานศึกษา จึงควรมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังนี้คือมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ทั้งในเรื่องการบริหารจัดการองค์กรและการเรียนการสอน มีภาวะความเป็นผู้นำสูง มีความคิดสร้างสรรค์ ซื่อสัตย์ มีทักษะในการเจรจา และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

เพรสเลอร์ (Presler. 2006 : 133) ได้ศึกษาบทบาทของครูใหญ่ในการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพโดยยึดเกณฑ์มาตรฐานเป็นหลัก ผลการวิจัยพบว่า ครูใหญ่รับรู้ตนเองในฐานะที่จะต้องใช้ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาทางวิชาชีพของครู อย่างไรก็ตามก็ยังมีคำตอบซึ่งชี้ให้เห็นว่ามาตรฐานการพัฒนาบุคลากรในระดับชาติยังไม่บรรลุผล หรืออาจไม่มีพื้นฐานในการปฏิบัติโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

เมกุนสัน (Magunson. 2006 : 95) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาในสหรัฐอเมริกา โดยจำแนกคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาออกเป็น 2 ลักษณะคือ คุณลักษณะด้านส่วนตัวและคุณลักษณะด้านวิชาชีพ สรุปคุณลักษณะทั้งสองด้านได้ดังนี้ 1) คุณลักษณะส่วนตัวมีดังนี้ ความยุติธรรมและมีวิจารณญาณ ความซื่อสัตย์และจงรักภักดี ความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เป็นผู้ใช้สติ ความจริงใจ ความเป็นมิตร อารมณ์ขัน ใจกว้างและเปิดเผย ความเสมอต้นเสมอปลาย ความเมตตาปราณี และเอื้ออาทรผู้อื่น 2) คุณลักษณะด้านวิชาชีพมีดังนี้ ความสามารถในการติดต่อประสานงานและเข้ากับผู้อื่นได้ดี ความรู้ความสามารถในวิชาการบริหารเป็นอย่างดี ความสามารถในการมอบหมายงานให้ผู้อื่น ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี การตัดสินใจ ความสามารถในการยอมรับในการปฏิบัติงานของผู้อื่น ความสนใจในบุคคลอื่น ๆ ความสามารถในการวางแผนและจัดระเบียบ การรู้จักใช้อำนาจหน้าที่อย่างเหมาะสม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

งานวิจัยในประเทศ

ชาติชาย ศรีจันทร์ดี และวรกาญจน์ สุขสดเขียว (2557 : 30 - 35) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2556 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2556 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2556 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชนพร มากระจัน และสำเริง อ่อนสัมพันธ์ (2559 : 147 - 154) ได้ศึกษาทักษะการบริหารกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ชยาภรณ์ จันทิ และหิรัญ ประสารการ (2560 : 311 - 312) ได้ศึกษาการคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดมศึกษาพังงา ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดมศึกษาจังหวัดพังงาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

พรกมล ช่างเผือก และพิชญญา ยืนยาว (2560 : 274 - 283) ได้ศึกษามาตรฐานความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่า 1) มาตรฐานความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 2) มาตรฐานความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาข้าราชการครูในสถานศึกษา ส่งผลต่อการพัฒนาข้าราชการครูในสถานศึกษา โดยร่วมกันทำนวยประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ร้อยละ 74.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิตกมล ยะสุรินทร์ และคณะ (2562 : 43) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) คุณลักษณะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 กับการมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) คุณลักษณะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของครู

ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 2 มีอำนาจพยากรณ์ได้ร้อยละ 42.50

วิรัตน์ ไชยโคตร และคณะ (2563 : 184 - 191) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ผลวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านคือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้และทักษะการบริหาร 3) ด้านบุคลิกภาพ 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 5) ด้านการเป็นผู้นำ 2) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้าน

สรุปทั้งสองส่วน จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากมาย ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญ และดำเนินการพัฒนาจัดการระบบอย่างเป็นรูปธรรม เพราะในต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้นถือได้ว่าเป็นภารกิจที่สำคัญที่สุดของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ในการดำเนินการ ซึ่งลักษณะของงานที่เกิดขึ้นจะมีความต่าง และมีความเหมือนกันตามแต่บริบทของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารควรจะต้องกำหนดวิธีการ และเทคนิคที่หลากหลายในการดำเนินงานให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และพัฒนางานวิชาการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีที่สุดแก่ผู้เรียน พร้อมทั้งมีกระบวนการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี